

Prije nekoliko dana potpisan je ugovor o osnivanju zajedničkog preduzeća „Elektroprivreda RS i Srbije“. Ugovor je proslijeđen Konkurencijskom vijeću BiH. Omjer vlasništva nad zajedničkim preduzećem bio bi 51:49 posto u korist Srbije. Ovo zajedničko preduzeće bi trebalo da gradi tri hidroelektrane na Drini na području općine Foča - HE Buk Bijela (93,52 megavata), HE Foča (44,15) i HE Paunci (43,21).

Sitne nadoknade

- Ovo je nastavak političkog djelovanja da se zaobiđu interesi države BiH, koja ima pravo da raspolaze općim dobrima, a tu spadaju i rijeke. Nedopustivo je da se ovim sporazumom 51 posto vlasništva nad zajedničkim preduzećem daje Srbiji, koja postaje većinski vlasnik tog hidropotencijala. Jasno je da Srbija ovako loše ekonomsko stanje i stanje u budžetu RS koristi za svoje interese, dajući sitne nadoknade RS, ali ja mislim da je zadatak državne vlasti da zaštiti interese države BiH, jer je van pameti da jedan od entiteta, koji nema nadležnost da odlučuje o tome, 51 posto općeg dobra isporuči Srbiji - kaže federalni poslanik iz Goražda Dževad Adžem.

I ranije su iz RS najavljivali izgradnju HE na Drini s partnerima iz Njemačke, Italije, Kine, podsjeća Anes Podić iz „Eko akcije“.

- RS nema novca da to pravi sama pa traži nekoga izvana da to uradi, a da pri tome dobro zarade lokalne kompanije povezane s vlastima. Ako se to desi, nastradat će i Drina i stanovništvo općina pored Drine, jer su i postojeće hidroelektrane značajno utjecale na klimu te regije - ističe Podić.

Novi sporazum potpisuje se kada granica između dvije zemlje nije usaglašena, a većinski udio u vlasništvu daje se državi koja već decenijama ne plaća naknade za korištenje HE Bajina Bašta i Zvornik.

Profesor na Fakultetu elektrotehnike Univerziteta u Tuzli Mirza Kušljugić, doktor nauka iz oblasti elektrotehnike, smatra da bi u ovom projektu čak i Crna Gora morala biti konsultirana, jer je Drina međunarodna rijeka tri države.

- Ja nisam stručnjak za pravo, ali čini mi se da pravnici nisu nikad do kraja razjasnili je li Drina međunarodna rijeka u dijelu u kojem protječe samo kroz BiH ili samo na granici BiH i Srbije. Ja mislim da je ona čitavom dužinom međunarodna rijeka i da bi trebalo napraviti kompletan dogovor o korištenju tog hidropotencijala - kaže Kušljugić.

Direktor Instituta za hidrotehniku iz Sarajeva, profesor Tarik Kupusović ističe da su se i u bivšoj Jugoslaviji decenije potrošile u jalovim raspravama o cjelovitom rješenju sistema sliva Drine, a da su za to vrijeme "Drinom bespovratno otekale desetine milijardi dolara, koje bi preporodile regiju". On dodaje da je sliv Drine najveći neiskorišteni vodni resurs na Balkanu

te da bez dogovora BiH sa Srbijom, a s druge strane i Hrvatskom, slijedi propast država regiona, ponajprije BiH.

- Pored planiranih HE na slivu rijeke Drine, treba postaviti i okvir za rješenje postojećih HE i korištenja vodnog bogatstva države BiH. Granica je u nadležnosti države BiH i kada je u pitanju hidropotencijal i upravljanje vodama, to je u nadležnosti Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. Radna grupa Vijeća ministara BiH i ekspertni tim Srbije trenutno rade na Strateškom akcionom programu, koji bi omogućio bilateralne i trilateralne sporazume tri države u slivu rijeke Drine - ističe Kupusović.

Životna sredina

Savjet za vode Crne Gore predložio je da ova zemlja pokrene postupak protiv BiH povodom aktuelizacije projekta izgradnje HE Buk Bijela. U vezi s ovim projektom, Centar za životnu sredinu, Aarhus centar iz BiH, Green Home i Ozon iz Crne Gore, protiv BiH su nedavno podnijeli žalbu Sekretarijatu ESPOO konvencije (Konvencija o procjeni utjecaja na životnu sredinu preko državnih granica) zbog kršenja procedure o prekograničnoj procjeni utjecaja na životnu sredinu.

Aarhus centar je prošle godine osporio ekološku dozvolu za projekt izgradnje ove HE, ali je Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS takvu dozvolu ponovo izdalo. Prema tvrdnjama iz ovih nevladinih organizacija, akumulacija HE Buk Bijela protezat će se sve do granice sa Crnom Gorom i njena izgradnja bi negativno utjecala na ekosistem kanjona Tare u Nacionalnom parku Durmitor.

Entiteti to ne mogu nezavisno raditi

Eksperti su saglasni da će budućnost energetike na Balkanu odrediti nekoliko strateških dokumenata. Prema riječima Mirze Kušljugića, u pitanju je Strategija niskoemisionog razvoja, na kojoj se radi uz podršku UNDP-a, a što je obaveza BiH kao potpisnice Pariskog klimatskog sporazuma. U pripremi je i Nacionalni energetska klimatski plan, kao obaveza koja proizilazi iz odnosa BiH i EU.

- To je prilika da se donesu odrednice u kojem pravcu ovo sve ide. Entiteti to ne mogu nezavisno da rade, već koordinirano da dođu do određenih ciljeva i planova - ističe Kušljugić.

Naš najveći izazov je budućnost termoelektrana

Sve lokalne planove potrebno je uskladiti s novom strategijom EU pod nazivom „Green New Deal“ (Novi zeleni plan), kojom je u narednih 30 godina predviđena potpuna dekarbonizacija

energetike u cijeloj EU.

- To je ogroman finansijski, organizacioni, tehnološki poduhvat, a sličan projekt se priprema i za zapadni Balkan i BiH. Naš najveći izazov trenutno je budućnost termoelektrana, jer mi najviše energije dobivamo iz njih, one su stare, izvoz nam je baziran na struji iz termoelektrana, a novi plan EU podrazumijeva napuštanje proizvodnje struje iz uglja - kaže Kušljugić.

Izvor: avaz.ba